

Diatoetsen op afstand

Praktische tips en ervaringen van scholen

Afstandsonderwijs in het VO

In de toekomst zullen vo-scholen naar verwachting meer digitaal (afstands)onderwijs en toetsen blijven geven. In de eerste periode van het afstandsonderwijs zijn vo-scholen vooral druk bezig geweest met het inrichten van de verschillende digitale platforms, het effectief inplannen van online onderwijs en huiswerk. De toetsen die afgenomen werden, betroffen meestal digitale toetsen binnen de online lesmethode. De methode-onafhankelijke toetsen, zoals Diatoetsen, werden na een aantal weken bij veel vo-scholen ook afgenomen. Wij volgen onze vo-scholen in deze ontwikkeling en hebben een aantal ervaringen verzameld met het thuis afnemen van Diatoetsen. Deze hebben we op een rij gezet met **praktische tips!**

Ontwikkelingsgericht toetsen

Diatoetsen hebben als doel om te kijken waar leerlingen staan ten opzichte van de referentieniveaus (1F – 4F Meijerink 2010) voor de kernvakken Nederlands en rekenen/wiskunde. Voor Engels gelden de ERK-niveaus (A1-C2). Via het Dia-LVS kunnen leerlingen en klassen gevolgd worden in de groei die ze laten zien (voornamelijk in de onderbouw). Extra diagnostische toetsinformatie vormt het vertrekpunt voor gericht verder oefenen binnen een bepaalde referentiezone op leerling- en klassenniveau. Diatoetsresultaten kunnen op deze manier heel goed formatief gebruikt worden, of Diatoetsen nu thuis of op school worden afgenomen.

Tip 1

Bepaal het doel van (afstands)toetsen

Het is belangrijk om te bepalen waarom je toetsen inzet met een summatief of formatief doel. Het Dia-LVS kan heel goed formatief gebruikt worden. Leg dit ook vast in een toets-/taal- of rekenbeleid binnen de vaksecties waar met Diatoetsen gewerkt wordt. Zo kunnen bewuste en goed onderbouwde keuzes uitgelegd worden aan de Inspectie van het Onderwijs.

'Wij hebben heel erg getwijfeld wat we nu met toetsen moesten doen, omdat we het LVS in de onderbouw ook gebruiken als verantwoording naar de Onderwijsinspectie toe. Wij vroegen ons af of het LVS met toetsen op afstand nog wel aan de eisen van de onderwijsinspectie voldoet. We hebben toch besloten om leerlingen de toetsen thuis te laten maken om te kijken hoe dat zou gaan. **En dat is heel goed gegaan!** Onze leerlingen waren al gewend om meer online methodetoetsen te maken en een extra toets was gemakkelijk in te plannen. Naderhand bleken de toetsresultaten mee te vallen, er waren weinig afwijkende scores. Wel een paar leerlingen die er met de pet naar gegooid hebben, maar die hebben we altijd!

Ervaring vo-school

Summatief of formatief toetsen

De functies van toetsen en beoordelen zijn verschillend. Toetsen waarmee je beoordeelt in welke mate de leerstof beheerst wordt en die leiden tot selectie van leerlingen worden **summatief** ingezet. Toetsen die kaart brengen naar kennisniveau en waar leerlingen nog kunnen groeien, worden **formatief** ingezet. Het is belangrijk om te bepalen met welk doel je bepaalde toetsen inzet. Dat kan bij afstandstoetsen veranderen. Afstandstoetsen is fraudegevoeliger, waardoor de (eind)beoordeling lastiger is. Maak daarom onderscheid tussen het summatieve en formatieve gebruik van toetsen.

Doel en gebruik toetsen

Summatief

- Competentie: na het leren
- Selectie van leerlingen
- Cijfercultuur
- Teaching to the test'

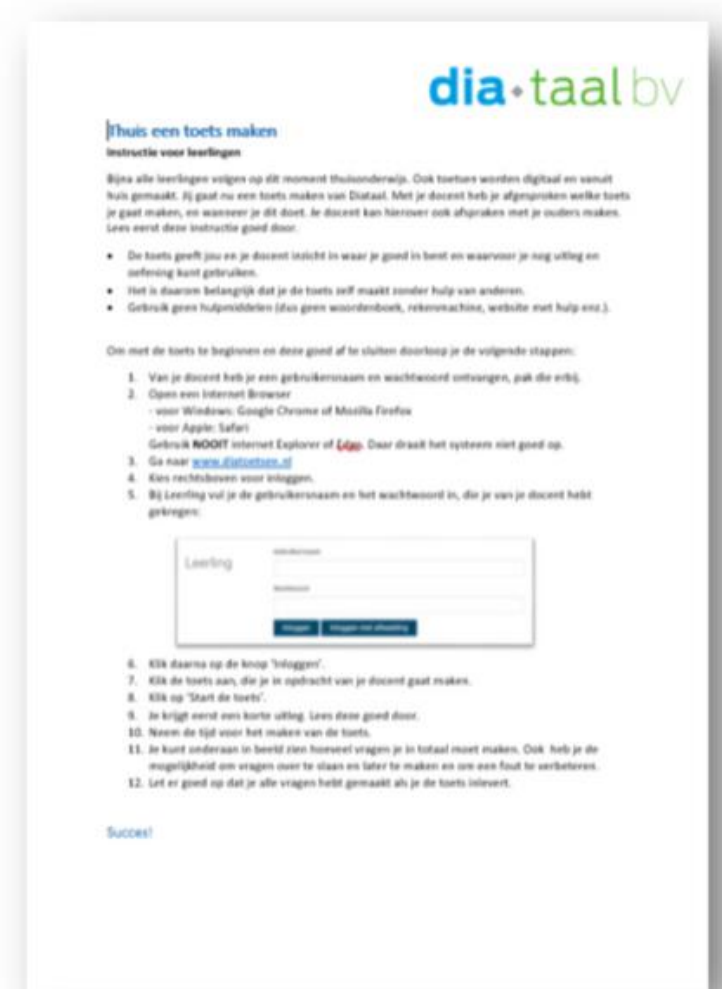
Formatief

- Potentie: voor het leren
- groei van leerlingen
- Feedbackcultuur
- 'Teaching from the test'

Tip 2

Volg het protocol voor thuistoetsen

Ook bij afstandstoetsen wil je een zo objectief mogelijk beeld krijgen van wat leerlingen beheersen en waar ze op dat moment staan. Om het toetsproces op afstand zo optimaal mogelijk te laten verlopen, raden wij aan om een protocol te gebruiken. Hierin staan de toetsinstructie, randvoorwaarden en verantwoordelijke personen duidelijk omschreven, met aanvullende instructies voor leerlingen en ouders (zie tip 3). Diataal heeft een protocol thuistoetsen opgesteld voor klanten, beschikbaar via de Dia-groeiwijzer.

Tip 3

Geef leerlingen én ouders vooraf toetsinstructies

Naast het protocol voor thuistoetsen zijn er toetsinstructies voor leerlingen en ouders/verzorgers. Voor hen is het ook nieuw en uitvinden hoe thuistoetsen werkt, en wat het oplevert. Het is verstandig om ouders/verzorgers hier direct bij te betrekken, zodat er een gedeelde verantwoordelijkheid ontstaat. Juist als toetsresultaten later met ouders besproken moeten worden, is het prettig dat ouders op de hoogte zijn van de (tijdelijke) keuze van de school voor afstandstoetsen. Daarbij is het richting de Inspectie van Onderwijs ook belangrijk om een toelichting te kunnen geven op het hoe en waarom van afstandstoetsen.

'Wij hebben bij alle eerstejaars leerlingen Diatoetsen afgenomen. We geven online les in MS Teams. De mentor heeft vooraf alle leerlingen de gebruikersnaam en het wachtwoord voor de toetsen gemaild in Teams. De docenten van het vak waarvoor we Diatoetsen hebben afgenomen, hebben hun eigen leerlingen begeleid in het opstarten van de toets.

Ze kregen de instructie dat ze gedurende de gehele les online moesten blijven met het geluid op 'mute'. De docenten bleven online, zodat leerlingen vragen konden stellen als ze iets niet snapten. Dit is prima gegaan. Wij hebben onze ervaringen gedeeld met ouders. Die waren er blij mee.

Ervaring vo-school

Betrouwbaarheid en validiteit bij (afstands)toetsen

Nu er meer digitaal op afstand getoetst wordt, moeten we kritischer kijken naar de betrouwbaarheid en validiteit van toetsscores.

Bij betrouwbaarheid van toetsscores is het belangrijkste **hoe je meet**: toetsscores moeten consistent, objectief en reproduceerbaar zijn. Bijvoorbeeld: leerlingen kunnen bij afstandstoetsen relatief gemakkelijk met elkaar overleggen tijdens de toetsafname. Dit maakt de individuele toetsscores minder betrouwbaar.

Bij validiteit van toetsscores is het belangrijkste **wat je meet**: meet je wat je wilt weten?

Bijvoorbeeld: leerlingen kunnen bij afstandstoetsen een online woordenboek gebruiken bij woordenschatvragen in de tekstbegripstoets Diatekst. De vaardigheid die we willen toetsen is niet de opzoekvaardigheid van leerlingen, maar de betekenis van woorden afleiden uit de leescontext.

Om de betrouwbaarheid en validiteit van Diatekstscores te waarborgen, zijn de toetsinstructie en de toetsafnamecondities aan docenten, leerlingen en ouders vooraf van groot belang.

Tip 4

Evalueer resultaten en ga ermee aan de slag

Na de afnames raden wij aan om de resultaten te (laten) analyseren om te kijken of er afwijkende resultaten te zien zijn. Verschillen t.o.v. eerdere toetsscores en groei van leerlingen zijn na analyse goed te zien. Afwijkende deelscores of juist frappant veel gelijke toetsscores kunnen duiden op toetsfraude (zie het voorbeeld hieronder). Ook dit is goed op te sporen via toetsanalyse. Via onze onderwijsadviseurs kunt u een toetsresultatenbespreking aanvragen met de betrokken vaksecties.

Diatekst Engels B		Streefscore		Deelscores						
havo leerjaar 3		88-93								
voornaam	toetsduur	ELN	Ref.niveau A-E	micro	meso	macro	lezerstype	Differentieren		
Leerling 1	0:28:16	88	A2	C	82	73	57	-	Binnen	
Leerling 2	0:35:56	89	A2	C	100	67	47	schoolse lezer	Binnen	
Leerling 3	0:29:34	89	A2	C	100	52	60	schoolse lezer	Binnen	
Leerling 4	0:45:22	90	A2	C	100	58	53	schoolse lezer	Binnen	
Leerling 5	0:43:54	90	A2	C	82	79	57	-	Binnen	
Leerling 6	0:22:53	91	naar B1	B	94	70	63	-	Binnen	
Leerling 7	0:34:34	93	naar B1	B	91	82	50	-	Binnen	
Leerling 8	0:24:37	94	naar B1	B	91	61	87	-	Boven	
Leerling 9	0:28:32	95	naar B1	B	100	67	60	-	Boven	
Leerling 10	0:28:24	97	naar B1	B	100	73	77	-	Boven	
Leerling 11	0:52:30	97	naar B1	B	100	100	50	-	Boven	
Leerling 12	0:46:03	98	naar B1	B	100	82	43	-	Boven	
Leerling 13	0:25:40	98	naar B1	B	94	85	77	-	Boven	
Leerling 14	0:33:17	99	naar B1	A	100	73	63	-	Boven	

Wij vonden het erg nuttig om na de toetsafnames de toetsresultaten te evalueren met een onderwijsadviseur. Het is belangrijk om te weten waar eventuele afwijkende scores te zien zijn. Wij zagen direct dat onze leerlingen met deelscore 100 (micro tekstbegrip) waarschijnlijk Google translate gebruikt hebben. Hoewel ze dit niet zouden moeten doen, vraag ik mij af of ik vooraf duidelijk heb gezegd dat ze **geen hulpmiddelen** mochten gebruiken tijdens de toets.

Als ze dit vervolgens toch doen, dan spreek ik ze hier zeker op aan. De leerlingen met de afwijkende deelscores moeten van mij de gevraagde woorden uit de tekst nog een keer maken in een deelttoetsje, met duidelijke instructie!

Ervaring vo-school

Leerling 9	0:34:32	87	A2	C	85	33	57	schoolse lezer	Beneden
Leerling 10	0:22:15	88	A2	C	79	64	60	schoolse lezer	Binnen
Leerling 11	0:47:48	90	A2	C	94	64	53	schoolse lezer	Binnen
Leerling 12	1:06:47	90	A2	C	100	52	67	schoolse lezer	Binnen
Leerling 13	1:07:02	90	A2	C	100	52	67	schoolse lezer	Binnen
Leerling 14	0:46:15	92	naar B1	B	94	76	53	-	Binnen
Leerling 15	0:48:35	92	naar B1	B	94	76	53	-	Binnen
Leerling 16	0:47:39	92	naar B1	B	94	76	53	-	Binnen
Leerling 17	0:47:55	92	naar B1	B	94	76	53	-	Binnen
Leerling 18	0:48:25	92	naar B1	B	94	76	53	-	Binnen
Leerling 19	0:34:11	93	naar B1	B	73	79	60	-	Binnen
Leerling 20	0:43:37	94	naar B1	B	91	73	70	-	Boven

Tip 5

Bekijk de resultaten in samenhang met andere leeropbrengsten

Het is goed om binnen vaksecties na te denken over de samenhang van de toetsresultaten en leeropbrengsten, die er zijn verzameld in een schooljaar. Hoe wil je alle (toets)resultaten en leeropbrengsten wegeen? Voor determineren, beoordeel je toetsresultaten summatief. Leerlingen beheersen de leerstof wel of niet, of hebben een bepaald (toets)niveau wel of niet behaald. Om te kijken hoe ver leerlingen zijn in het leerproces en waarin ze nog kunnen groeien, pas je formatieve evaluatie van toetsresultaten toe. De diagnostische informatie die Diatoetsen levert, leent zich goed om formatief te gebruiken. Zo hebben de lezersprofielen bij tekstbegrip Nederlands en Engels een duidelijke signaalwerking dat leerlingen nog gericht kunnen oefenen met bijvoorbeeld woordenschat of het tekstdoel.

Wij nemen al jaren Diatoetsen af voor Nederlands en Engels. We hebben ze nu ook thuis laten afnemen en dat is eigenlijk heel goed gegaan. We hebben de toetsresultaten vergeleken met de nulmeting aan het begin van het schooljaar en we zagen een groei die we anders ook zien.

Omdat we leerlingen nu thuis veel meer handelingsdelen laten maken, was het voor ons belangrijk om een nieuwe balans te vinden. Binnen de sectie Nederlands hebben we dit jaar uitgebreider de lezersprofielen bekeken. Op basis daarvan hebben we bijvoorbeeld extra opdrachten voor woordenschat gemaakt voor leerlingen die hierop uitvielen. Juist vanwege de afstand, bekijken we de resultaten kritischer en in breder verband.

Ervaring vo-school

Tip 6

Neem toetsen bij voorkeur op school af, maar thuistoetsen is een beter alternatief dan niet toetsen

In de noodgedwongen periode van afstandsonderwijs heeft de ervaring geleerd dat leerlingen thuis veel toetsen hebben gemaakt, variërend van methodetoetsen, zelfgemaakte toetsen tot diagnostische Diatoetsen. Docenten en leerlingen zijn hier nu meer mee bekend. Daarom kan thuis toetsen een alternatief zijn als de toetskalender in het nieuwe schooljaar extra logistieke uitdagingen biedt op school. Houd je voor Diatoetsen dan wel aan het protocol Thuistoetsen, en evalueer de toetsresultaten naderhand kritisch.

